

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 11 januari 2022
(OR. en)

5153/22

AGRI 5
AGRIORG 3
AGRIFIN 2

NOTA

van: het secretariaat-generaal van de Raad
aan: de Raad

Betreft: Situatie op de markten
- Gedachtewisseling

Voor de delegaties gaat in de bijlage een nota over het in hoofde genoemde onderwerp, die zal worden besproken in de zitting van de Raad (Landbouw en Visserij) op 17 januari 2022.

Situatie op de landbouwmarkten**Algemeen**

1. Hoewel nog moet blijken wat de gevolgen zijn van de recente toename van COVID-19-besmettingen, kan vooralsnog worden gesteld dat de EU-agrovoedingssector over het algemeen hersteld is van de COVID-19-crisis, na de geleidelijke heropening van de horeca en opheffing van de beperkingen op het verkeer van personen en goederen. De uitvoer herstelde zich sterk: de waarde ervan lag in de periode januari tot en met september 2021 8 % hoger dan in het voorgaande jaar. Ook het herstel van de bilaterale handel met het VK, de eerste uitvoerbepemming van de EU, zette door. De onzekerheid over toekomstige grenscontroles en de impact van de recente vrijhandelsakkoorden van het VK met derde landen brengen echter belangrijke risico's met zich mee. Daarnaast moeten de gevolgen van andere handelsbeperkingen in het verlengde van internationale ontwikkelingen nauwlettend in het oog worden gehouden.
2. De landbouwmarkten van de EU profiteren in 2021/22 van een dynamische mondiale vraag die geleid heeft tot een hoog niveau van wereldmarktprijzen. De voedselprijsindex van de FAO, een weerspiegeling van de mondiale prijzen van landbouwproducten, lag in november 2021 27 % hoger op jaarbasis. Deze stijging van de landbouwprijzen is terug te zien in de Unieprijzen: de prijsindex van Eurostat voor landbouwproducten lag tijdens het derde kwartaal van 2021 gemiddeld 13 % hoger dan een jaar geleden. Als gevolg van een combinatie van factoren, waaronder het herstel van de wereldeconomie en de toegenomen vraag naar gas, stijgen de energieprijzen momenteel echter ook, met name de prijs van aardgas in Europa. Deze piek in energieprijzen heeft grote gevolgen voor de prijzen van de meeste productiemiddelen voor de landbouw. Dit geldt met name voor de prijs van meststoffen, die in een jaar tijd meer dan verdubbeld is. De meststofindex van de Wereldbank van november 2021 lag 165 % boven de index van november 2020. Met name de prijs van stikstofmeststof is sterk verbonden aan de prijs van aardgas, de belangrijkste grondstof voor de productie van ammonium en ureum. Volgens de Wereldbank lagen de mondiale prijzen van ureum en diammoniumfosfaat in november 2021 respectievelijk 268 % en 102 % hoger dan een jaar eerder. Vanwege de hoge energieprijzen, in combinatie met de verstoring van de toeleveringsketens door de COVID-19-crisis, zijn de transportkosten gestegen en de spanningen op de grondstoffenmarkten toegenomen. Deze spanningen namen in de laatste weken van 2021 af. Zo was er in december 2021 bijvoorbeeld een daling van 30 % te zien op de "Baltic Dry Index" (kosten bulkvervoer). De index voor mengvoederprijzen van Eurostat lag voor het derde kwartaal van 2021 gemiddeld 14 % hoger dan vorig jaar.

3. Over het algemeen is de inflatiedruk sterker geworden: de prijzen van energie, grondstoffen en meststoffen zijn in de eerste helft van 2021 en onlangs nog scherp gestegen. De inflatie van de voedselprijzen in de EU is sinds april 2021 licht versneld en bereikte in november 2021 een niveau van 2,9 % op jaarbasis. De voedselinflatie blijft wel ruim onder het algemene inflatiepercentage (5,2 % in dezelfde periode). Hoewel de ECB voorspelt dat de inflatie, ook met betrekking tot de energiesector, sterk zal afnemen in de loop van 2022, moeten de marktontwikkelingen in deze sectoren nauwlettend worden gevolgd.
4. Tijdens de laatste twee zittingen van de Raad Landbouw en Visserij werd deze situatie door bijna alle lidstaten aangekaart, waarbij ze wezen op de negatieve gevolgen van de stijgende productiekosten voor de marges van veehouders (voederkosten, energie, enz.) en akkerbouwers (meststoffen, energie, enz.). Veel van de lidstaten vroegen daarom om noodmaatregelen voor de landbouwmarkt. De negatieve gevolgen zijn met name merkbaar in bepaalde sectoren, zoals de varkensvleessector, waar door de stijgende productiekosten, met name de prijs van voeder, en een groot aanbod als gevolg van andere factoren, de winstmarges tot een kritiek laag niveau zijn geslonken of compleet zijn verdwenen.

Situatie in de belangrijkste sectoren

5. De totale **graanproductie** in de EU in 2021/22 wordt momenteel geraamd op 291 miljoen ton, zijnde een toename van 3,4 % op jaarbasis (+4,1 % ten opzichte van het vijfjarig gemiddelde), hetgeen met name te danken is aan het herstel van de tarweproductie, die op 130,6 miljoen ton wordt geschat (+7,3 % ten opzichte van het vijfjarig gemiddelde). De maïsproductie wordt geraamd op 69,4 miljoen ton, een stijging van 2,1 % op jaarbasis (+3,1 % ten opzichte van het vijfjarig gemiddelde). Gezien de afgenomen varkensvleesproductie in de EU ligt de vraag naar voeder iets lager dan in het vorige verkoopseizoen (-0,18 %). De graanprijzen in de EU blijven over het algemeen hoog vanwege de grote mondiale vraag en de verslechterende toestand van de gewassen in Zuid-Amerika. De productie van oliehoudende zaden in de EU in 2021/22 wordt op 30,5 miljoen ton geraamd. Deze stijging met 7 % op jaarbasis, na de daling in 2020/21, zou de EU-markt moeten ontlasten door de grotere beschikbare hoeveelheden, hoewel het aanbod aan koolzaad waarschijnlijk krap blijft als gevolg van de lage beginvoorraden. Ondanks de hoge prijzen kunnen producenten in sommige delen van de Unie, zoals Finland en Roemenië, hier niet van profiteren vanwege de lage oogst.

6. De prognose voor de **suikerbietenopbrengst** in de EU in 2021/22 is veel gunstiger dan vorig seizoen en ligt ook 2,4 % boven het vijfjarig gemiddelde, op 75,4 ton per hectare. Met een geraamd EU-suikerbietenareaal van 1,5 miljoen hectare zou de suikerproductie in de EU kunnen oplopen tot 15,7 miljoen ton, zijnde 7 % meer dan in het afgelopen seizoen. De prijzen op de wereldmarkt blijven relatief hoog en EU-suiker kwam in oktober 2017 boven de referentiedrempel uit (met 417 EUR per ton).
7. De EU-markt voor **rijst** is relatief rustig. Stabiele invoer, hoge binnenlandse prijzen en goede weersomstandigheden hebben bijgedragen tot een gunstige oogst in september en oktober. De mondiale rijstmarkt wordt gekenmerkt door hoge prijzen, lage handelsvolumes en aanhoudende onderbrekingen door een tekort aan containers, zeer hoge verschepingskosten, COVID-19-knelpunten (India, Thailand, Vietnam en Cambodja) en politieke protesten (Myanmar/Birma na de coup).
8. In 2021/22 zal er in de EU naar verwachting 2 miljoen ton **olijfolie** worden geproduceerd, 4 % minder dan tijdens de laatste campagne (3 % onder het vijfjarig gemiddelde). Ondanks de toegenomen uitvoer naar de VS bleef de uitvoer van olijfolie uit de EU in het verkoopseizoen 2020/21 bescheiden vergeleken met voorgaande seizoenen. De uitvoer lag wel nog steeds 18 % boven het vijfjarig gemiddelde. Herbevoorrading in bepaalde uitvoerbestemmingen en de heropening van de horeca zouden moeten bijdragen tot een toename van de uitvoer, terwijl de EU-consumptie zou kunnen afnemen als gevolg van een kleinere beschikbaarheid en bovengemiddelde prijzen. In sommige gebieden van de Unie, zoals Kroatië, werd de sector getroffen door ongunstige weersomstandigheden, bovenop het algemene probleem van de hoge prijzen voor productiemiddelen.
9. De **zuivelmarkt** wordt gekenmerkt door een aanhoudende vraag en een krap aanbod wereldwijd en in de EU. De gemiddelde prijs voor rauwe melk in de EU steeg in 2021 elke maand en ligt nu op het hoogste niveau sinds maart 2014. De prijzen van zuivelproducten in de EU liggen boven de recente referentiewaarden en die van de middellange termijn. De uitvoer van kaas en weipoeder uit de EU doet het dit jaar het best. De **melkproductie** in de EU bleef de eerste tien maanden van 2021 stabiel. Dit kwam tot uiting in verschillende tendensen in de zuivelsector: aan de ene kant een lagere productie van magere- en volle-melkpoeder, boter, gefermenteerde melk en consumptiemelk, en aan de andere kant een hogere productie van ingedikte melk, kaas en room. De EU-uitvoer van zuivelproducten bleef relatief stabiel in de eerste tien maanden van 2021, maar er waren wel verschillen tussen de producten: een lagere uitvoer van melkpoeder en boter, en een hogere uitvoer van kaas, ingedikte melk en weipoeder. De prijs van rauwe melk in de EU bleef stijgen in oktober en november en kwam tot ver boven het vijfjarig gemiddelde. Op de mondiale markt zijn de EU-prijzen momenteel het meest concurrerend voor cheddar, maar het duurst voor vollemelkpoeder en boter. De prijzen van Oceanië zijn het meest concurrerend voor vollemelkpoeder, terwijl die van de VS het meest concurrerend zijn voor boter en mageremelkpoeder.

10. Op de **vleesmarkten** zetten de prijzen van **runderkarkassen** in de EU hun positieve trend voort. Vanwege de grote vraag en het beperkte aanbod blijven zij zeer hoog. De handelsbalans voor rund- en kalfsvlees is positief qua volume en waarde. De prijs van **varkens-karkassen** ligt niet langer op het laagste punt van de prijscurve en de prijs van biggen stijgt. Voor beide geldt echter dat de prijs nog steeds laag ligt. De marges voor de producenten namen verder af, terwijl de productie in de EU toenam ten opzichte van vorig jaar. De EU-handelsbalans is positief en kent een hoge uitvoer, hoewel de uitvoer naar China minder snel groeit. Zelfs na het einde van de kerstvakantie zijn er in een aantal lidstaten nog geen duidelijke tekenen die erop wijzen dat het laagste punt van de prijscurve is bereikt. De prijs blijft kritiek laag, hoewel er zwakke signalen zijn van een omslag. In bijna de hele EU worden de gevolgen van de stijgende voeder- en energiekosten sterk gevoeld. In dit verband hebben verschillende lidstaten, met name BG/CZ/DE/ES/HR/LV/HU/MT/PL/RO/SK, verzocht om zo snel mogelijk noodmaatregelen te nemen op de markt of rechtstreekse steun te bieden. BG wees erop dat moet worden voorkomen dat voorraden op de markt worden gebracht op het moment dat er aanwijzingen zijn dat de prijzen zullen stijgen. Volgens DE/ES/LT/PT/FI rechtvaardigt de situatie de monitoring en vaststelling van initiatieven om ernstige verstoringen op de landbouwmarkten te anticiperen en mogelijke maatregelen voor te bereiden.
11. Sinds oktober stijgen de **pluimveeprijzen** in de EU, die vanwege de grote binnenlandse vraag en beperkte productie een hoog niveau hebben bereikt. De uitvoer vanuit de EU is beperkt vanwege de langdurige beperkingen in verband met aviaire-influenzavirussen, en dreigt verder onder druk te komen door de recente golf van uitbraken (onder meer in PT). Bovendien blijven sommige lidstaten, zoals SK, melding maken van een toegenomen invoer uit Oekraïne. De situatie dient op de voet te worden gevolgd. De prijs van **eieren** heeft dit jaar, na vele weken van stabiele prijzen, zijn hoogste niveau bereikt door de aanhoudende binnenlandse vraag, meer uitvoer (+18 %) en minder invoer (-25 %). De gemiddelde prijs ligt bijna 18 % hoger dan vorig jaar, maar blijft 3 % onder het vijfjarig historisch gemiddelde. De EU-**schapenmarkt** is krap en er is sprake van stevige concurrentie om de bevoorrading veilig te stellen. De mondiale vraag in de aanloop naar kerst heeft de prijs van lamsvlees verder doen stijgen.

12. Voor **wijn** geldt dat de ongunstige weersomstandigheden in het voorjaar en de zomer van 2021 (vorst, overstromingen en ziekten van wijndruiven als gevolg van deze klimatologische omstandigheden) gevolgen hadden voor de EU-wijnoogst van 2021. De eindproductie in de EU lag in 2021 naar schatting 13 % lager dan vorig jaar. Frankrijk werd bijzonder hard getroffen door de vorst, met een verwachte daling van 29 %.

Dankzij de zeer sterke groei van de uitvoer van EU-wijn kon de markt zich wel herstellen. De uitvoer bereikte tijdens de campagne 2020/21 een recordniveau (28,8 miljoen hl, waaronder 4,1 miljoen hl naar het VK) door de versoepeling van COVID-19-maatregelen en de opschorting van de extra heffingen van de VS. De herinvoering van bepaalde maatregelen voor de horeca in bepaalde lidstaten vanwege de COVID-19-pandemie zorgt echter voor enige onzekerheid op de korte termijn.

13. De markttendensen voor de **groente- en fruitsector** zijn voor de meeste producten gunstig. Wel is de situatie op de appelmarkt lastiger in sommige lidstaten. De appeloogst in de EU was groter dan het voorgaande jaar vanwege een vrij genereuze oogst in Polen. Hierdoor komen de prijzen onder druk te staan en neemt het aandeel dat bestemd is voor verdere verwerking toe. De markt komt wellicht verder onder druk te staan doordat Belarus voor bepaalde landbouwproducten een invoerverbod heeft ingevoerd dat geldt vanaf 1 januari 2022. Appels en peren zijn de producten die het meest worden uitgevoerd. Aangezien de uitvoer naar Belarus een groot deel uitmaakt van de totale Poolse uitvoer, verwacht PL dat het invoerverbod grote gevolgen heeft voor een reeks tuinbouwproducten. De sinaasappel-productie in de EU zal naar verwachting licht dalen vanwege de ongunstige weersomstandigheden in Italië, waarbij verse sinaasappelen de consumptie van verwerkt sinaasappelsap blijven vervangen. Wat betreft de internationale handel in groente en fruit: na een recordjaar in 2020 ondervonden de handelsstromen in zekere mate de gevolgen van de brexit. Na de moeilijke eerste maanden van 2021 herstelde de situatie zich, en de uitvoer naar niet-EU-landen lag in de eerste acht maanden uiteindelijk slechts 4 % lager op jaarbasis. De handel met het VK blijft echter een aandachtspunt, onder meer omdat het VK naar verwachting medio 2022 volledige grenscontroles en certificeringsvereisten voor EU-exporteurs zal invoeren, na dit verscheidene keren te hebben uitgesteld.

Slotopmerkingen

14. Hoewel voor een reeks levensmiddelen om uiteenlopende redenen recordprijzen worden opgetekend, blijven de marges voor producenten van een aantal producten onder druk staan, deels vanwege de hoge productiekosten. Dit geldt met name voor varkensvlees.

De Commissie wordt verzocht bovenstaande informatie aan te vullen, met name wat betreft de maatregelen die zijn genomen om de negatieve situatie te verbeteren. De lidstaten wordt op hun beurt verzocht aan te geven of zij de genomen of voorgestelde maatregelen toereikend vinden.
